

Ehdotus A 2020/UVN
Tekijä Keskiryhmä
Käsittelijä Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Päivitetty jäsen ehdotus: Pohjoismainen valkoinen kirja tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta

Keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että laaditaan kattava pohjoismainen valkoinen kirja tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

sekä

Keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että jatketaan Nordforskin johdolla tehtävää tutkimustyötä, jolla tuetaan ja vahvistetaan Pohjoismaiden kunnianhimoista tasa-arvopolitiikkaa, ja vaalitaan ja kehitetään olemassa olevaa pohjoismaista tasa-arvopolitiikkaa, jotta tasa-arvon pohjoismaiset hyödyt saataisiin paremmin välitettyä Eurooppaan ja muualle maailmaan.

Taustaa

Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen suhtaudutaan aiempaa nuivemmin eri puolilla maailmaa. Presidentti Trumpin hallinto on hyökännyt tyttöjen ja naisten seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia vastaan, eikä Eurooppakaan ole säästynyt anti-gender-politiikalta.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat pohjoismaisen mallin kulmakiviä. Ne ovat osa pohjoismaista arvopohjaa ja siivittävät maidemme taloudellista ja yhteiskunnallista menestystä. Globaalisti lisääntymisterveydellä on merkitystä myös strategisesti ja turvallisuuden kannalta.

Pohjoismaiden omaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä säätelevät sekä pohjoismaiset että kansalliset strategiat ja suunnitelmat. Voimassa olevan [tasa-arvo- ja LGBTI-alan pohjoismaisen yhteistyöohjelman 2025–2030](#)¹ esipuheessa todetaan näin:

”Pohjoismaat puolustavat yhtenä rintamana tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kaikkien

¹ <https://pub.norden.org/politknord2024-731/>

ihmisten yhtäläistä arvoa, kun LGBTI-ihmisten tasa-arvoa ja yhtäläisiä oikeuksia kyseenalaistetaan eri puolilla maailmaa. Ihmisoikeuksia ei voi pitää itsestäänselvinä, vaan meidän on puolustettava niitä edistysaskelia, joita Pohjolassa on otettu.”

Samaa logiikkaa heijastelee myös [Pohjoismaiden neuvoston kansainvälinen strategia 2023–2030](#)², jonka mukaan neuvosto haluaa

”pyrkii tuomaan demokratian, oikeusvaltioperiaatteen, yhdenvertaisuuden ja ihmisoikeudet kansainvälisen asialistan kärkeen. Pohjoismaiden tulee johtaa torjuntatyötä, jota tehdään ääriliikkeen, antidemokraattisten asenteiden, rasismien ja kaikenlaisen muun vihan ja syrjinnän estämiseksi – myös digitaalisilla alustoilla.

kiinnittää erityishuomiota kaikkiin oikeuksiin, jotka liittyvät lapsiin, naisiin ja heidän seksuaali- ja lisääntymisterveyteensä, lgbt-tematiikkaan, vammaisiin ihmisiin ja alkuperäiskansoihin.

pyrkii edistämään tyttöjen ja naisten itsemääräämisoikeutta aborttiin.”

Ursula von der Leyenin johtama EU-komissio on ryhtynyt laatimaan Euroopan unionin uutta tasa-arvostrategiaa, joka tulee Euroopan parlamentin käsittelyyn vuoden 2026 alussa. Komission suunnitelmassa on myös esittää kuluvan toimikauden aikana uusi LGBTI-strategia.

Keskiryhmä katsoo, että on tullut aika määritellä pohjoismaisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön standardit niin Euroopassa kuin maailmanlaajuisestikin. Pohjoismainen valkoinen kirja on selkein tapa tuoda esiin pohjoismaisia pyrkimyksiä.

Ehdotamme, että pohjoismaiseen valkoiseen kirjaan tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta sisällytetään seuraavat keskeiset teemat:

1. Aborttia koskeva itsemääräämisoikeus (osana EU:n perusoikeuskirjaa)
2. Suostumus ja raiskaus
3. Naisiin kohdistuva väkivalta, naisiin kohdistuvan väkivallan ja naisiin kohdistuvien rikosten tunnistamista koskevan eurooppalaisen lainsäädännön tarkistaminen
4. Naistentauteja koskeva terveysstrategia
5. Vanhempainvapaata koskevat hyvät käytännöt
6. Naisten oikeuksia ja seksuaalioikeuksia edistäville järjestöille annettava tuki
7. Samasta työstä sama palkka, palkka-avoimuus
8. Lasten oikeudet, erityisesti tyttöjen koulutus ja turvallisuus
9. Vammaisten oikeudet

² <https://pub.norden.org/politknord2023-716/>

10. Alkuperäiskansojen oikeudet, erityisesti saamelaisten kielet ja kulttuuri
11. Digitaalisen väkivallan ja verkkohäirinnän ehkäiseminen sekä maskuliinisia ja feminiinisiä stereotyyppioita vahvistavan hybridi-vaikuttamisen torjuminen
12. Tasa-arvon ja kestävä kehityksen kytkös osana Agenda 2030:tä
13. Kaikkien oikeus seksuaalikasvatukseen ja seksuaali- ja lisääntymisterveyttä koskevaan tietoon

Helsingissä 22. elokuuta 2025

Eva Biaudet (r.)

Ehdotus	A 2020/UVN
Tekijä	Keskiryhmä
Käsittelijä	Hyvinvointi Pohjolassa -valiokunta

Jäsenehdotus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden puolesta tehtävistä pohjoismaisista toimista

Keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto päättää,

että laaditaan kattava valkoinen kirja tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

että tarkoituksena on, että valkoista kirjaa voidaan hyödyntää Euroopan komission valmistellessa ehdotusta Euroopan tasa-arvostrategiaksi.

Lisäksi

keskiryhmä ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että Pohjoismaiden tasa-arvoministerit keskustelevat Euroopan tasa-arvostrategiaa koskevasta yhteisestä näkemyksestä ja pohjoismaisista tavoitteista Pohjoismaiden neuvoston valkoisen kirjan pohjalta, kun ministerit tapaavat Suomessa järjestettävien tasa-arvopäivien yhteydessä Helsingissä syksyllä 2025.

että jatketaan Nordforskin johdolla tehtävää tutkimustyötä, jolla tuetaan ja vahvistetaan Pohjoismaiden kunnianhimoista tasa-arvopolitiikkaa, ja vaalitaan ja kehitetään olemassa olevaa pohjoismaista tasa-arvopolitiikkaa, jotta tasa-arvon pohjoismaiset hyödyt saataisiin paremmin välitettyä Eurooppaan ja muualle maailmaan.

Taustaa

Ursula von der Leyenin poliittisten suuntaviivojen mukaan Euroopan komissiolla on seuraava tavoite: "propose a new Gender Equality Strategy for post-2025. It will set out our plan to strengthen women's rights across the board, from the fight against gender-based violence to empowering women in politics and the labour market, across the EU, as well as across the EU institutions." Samassa asiakirjassa todetaan, että tasa-arvosta vastaava komissaari Hadja Lahbib tulee komission kuluvalle kaudella esittelemään päivitetyn strategian, "strategy on LGBTIQ equality".

Voimassa olevan tasa-arvo- ja LGBTI-alan yhteistyöohjelman esipuheessa todetaan näin: "Pohjolassa kaikkien kansalaisten tulee tuntea olonsa turvatuksi ja tuntea kuuluvansa tänne, eikä kehenkään saa kohdistaa syrjintää, häirintää tai väkivaltaa sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin takia. On tärkeää vaalia yhteistä pohjoismaista arvopohjaamme, jonka varaan yhteiskuntamme on rakennettu. Pohjoismaat puolustavat yhtenä rintamana tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja kaikkien ihmisten yhtäläistä arvoa, kun LGBTI-ihmisten tasa-arvoa ja yhtäläisiä oikeuksia kyseenalaistetaan eri puolilla maailmaa. Ihmisoikeuksia ei voi pitää itsestäänselvinä, vaan meidän on puolustettava niitä edistysaskelia, joita Pohjolassa on otettu. Siksi jatkamme väsymättä pohjoismaista yhteistyötä sukupuolten välisen tasa-arvon ja LGBTI-ihmisten yhtäläisten oikeuksien puolesta vuoteen 2030 asti ulottuvalla kaudella."

Pohjolan tavoitteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden osalta ovat globaalisti, mutta myös Euroopan tasolla hyvin kunnianhimoiset. Tästä syystä Pohjola on tärkeä esimerkki muille maille sekä tavoitteiden että yhteiskunnallisen toiminnan näkökulmasta. Samaan aikaan on nähtävissä, miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevat asenteet tiukkenevat eri puolilla maailmaa: kaikki ovat kuulleet esimerkiksi presidentti Trumpin hallinnon hyökkäyksistä tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia vastaan. Myös Euroopassa kansallisilla anti-gender-liikkeillä on vaikutusta yhteiseen politiikkaan. Pohjoismaiden on jatkettava kunnianhimoista työtä tasa-arvon hyväksi. Maiden on koordinoitava vielä enemmän sitä, miten ne pystyvät vaikuttamaan tämänkaltaisten toimien kielteisiin vaikutuksiin kotona ja maailmalla. Anti-gender-politiikka on joissakin Euroopan maissa saanut aikaan vakavia uhkia naisten ja tyttöjen terveyttä kohtaan. Esimerkkinä Euroopasta voidaan mainita Puolassa voimassa oleva aborttikielto, joka on jopa johtanut kuolemantapauksiin.

Me olemme keskiryhmässä sitä mieltä, että pohjoismainen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden valkoinen kirja on Pohjoismaiden neuvostolle ja Pohjolalle paras tapa osallistua Euroopan komission käynnissä olevaan työhön sen valmistellessa Euroopan tasa-arvostrategiaa. Me olemme Pohjoismaissa osoittaneet, että tasa-arvoon panostavat yhteiskunnat toimivat menestyksekkäästi myös silloin, kun kyse on yhteiskunnan taloudellisesta kehityksestä ja hyvinvoinnista.

Ehdotamme, että pohjoismaiseen valkoiseen kirjaan sisällytetään seuraavien asiakirjojen keskeiset teemat ja asiat, jotka osoittavat, miten järjestelmällisesti ja päämäärätietoisesti voimme yhdessä edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta Pohjolassa ja Euroopassa:

- [Tasa-arvo- ja LGBTI-alan pohjoismainen yhteistyöohjelma 2025–2030](#)¹

¹ <https://pub.norden.org/politknord2024-731/>

- Tasa-arvon integroiminen Pohjoismaiden ministerineuvoston eri toimialoihin: [Tasa-arvoselonteko vuodelta 2020](#)²
- LGBTI-ihmisten oikeudet: [Jäsenehdotus hlbtqi-ihmisiä koskevan lainsäädännön yhdenmukaistamisesta Pohjoismaissa](#)³
- Tasa-arvo työelämässä: [Jäsenehdotus yhteispohjoismaisista toimista työpaikalla tapahtuvan seksuaalisen häirinnän torjumiseksi](#)⁴
- Aborttia koskeva itsemääräämisoikeus osana EU:n perusoikeuskirjaa
- Suostumus ja raiskaus
- Naistentauteja koskeva terveysstrategia
- Vanhempainvapaata koskevat hyvät käytännöt
- Naisiin kohdistuvan väkivallan ja naisiin kohdistuvien rikosten tunnistamista koskevan eurooppalaisen lainsäädännön tarkistaminen
- Naisten oikeuksia ja seksuaalioikeuksia edistävälle järjestöille annettava tuki

Pohjoismaiden neuvoston valkoinen kirja suunnataan Euroopan parlamentin naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon valiokunnalle ja tasa-arvosta vastaavan komissaarin Hadja Lahbibin kabinetille sekä Pohjoismaiden ministerineuvostolle pohjaksi Pohjoismaiden tasa-arvoministerien keskusteluihin syksyllä 2025.

Helsingissä 31. maaliskuuta 2025

Eva Biaudet (r.)

Jouni Ovaska (kesk.)

Helena Gellerman (L)

Halla Brund Logadóttir (F)

Anna Falkenberg (Sb)

Kathrine Kleveland (Sp)

Catarina Deremar (C)

Guðbrandur Einarsson (V)

Krista Mikkonen (vihr.)

Emma Berginger (MP)

André N. Skjelstad (V)

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Johan Dahl (Sb)

Liz Mattsson (ÅC)

² <https://www.norden.org/fi/asia/tasa-arvoselonteko-2020-asiakirja-52020>

³ <https://www.norden.org/fi/node/17889>

⁴ <https://www.norden.org/fi/node/17837>